

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 236/2014

25.02.2015. године

Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Љубице Милутиновић, председника већа, Биљане Драгојевић и Јасминке Станојевић, чланова већа, у парници тужилаца Ј.П. из Р. и Д.П. из Р., са боравиштем у И., чији је заједнички пуномоћник адвокат М.М. из Руме, против туженог Р.Г. из Р., чији је пуномоћник адвокат М.С. из Р., ради утврђења ништавости, поништаја и раскида уговора о доживотном издржавању, одлучујући о ревизији тужилаца против пресуде Окружног суда у Сремској Митровици Гж 1094/05 од 22.01.2008. године, у седници одржаној 25.02.2015. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца изјављена против пресуде Окружног суда у Сремској Митровици Гж 1094/05 од 22.01.2008. године.

Образложење

Пресудом Општинског суда у Руми П 40/04 од 31.03.2005. године, одбијен је као неоснован тужбени захтев да се поништи уговор о доживотном издржавању закључен између сада пок. М.П. и туженог, оверен код првостепеног суда под Ов бр.346/93, дана 13.10.1993. године и да се одреди брисање извршене укњижбе права својине на основу тог уговора и утврди да није правно ваљана укњижба права својине у корист туженог на непокретностима уписаним у зкул.бр.... КО Р. и зкул.бр.... КО П., са ближим подацима наведеним у изреци, уз обавезу туженог да то призна, а у супротном да његово признање замени пресудом (став 1. и 2). Одбијен је и захтев да се утврди да је означени уговор о доживотном издржавању ништав (став 3). Одбијен је као неоснован евентуални тужбени захтев за раскид означеног уговора о доживотном издржавању због неизвршења (став 4). Одбијен је и тужбени захтев за утврђење да је између сада пок. М.П., бив. из Р. и туженог закључен уговор о поклону, као дисимуловани, који је имао за предмет непокретности означене у изреци, и да тај уговор не производи правно дејство, као и захтев за утврђење да је располагањем тим уговором о поклону повређен нужни део тужилаца, те да се располагање смањи и утврди нужни део тужилаца у облику сувласничког дела на непокретностима и покретним стварима ближе

означеним у изреци, уз њихово право да им се уручи заоставштина у траженом делу и изврши укњижба сувласништва на основу пресуде (став 5). Одбијен је и захтев тужилаца за накнаду трошкова парничног поступка.

Пресудом Окружног суда у Сремској Митровици Гж 1094/05 од 20.01.2008. године, одбијена је жалба тужиоца као неоснована и потврђена је првостепена пресуда од 31.03.2004. године исправљена решењем од 23.05.2005. године.

Против правноснажне другостепене пресуде тужиоци су благовремено изјавили ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао правилност побијане пресуде у смислу члана 386. Закона о парничном поступку – ЗПП („Сл. лист СФРЈ“, број 4/78...35/91 и „Сл. лист СРЈ“, број 27/92...3/02), на чију примену упућује одредба члана 491. став 4. ЗПП („Сл. гласник РС“, број 125/04 и 111/09), на основу члана 506. став 1. ЗПП („Сл. гласник РС“, број 72/11), и утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 11. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, нити се на њу ревизијом указује.

Према утврђеном чињеничном стању тужиоци су синови сада пок. М. П., бив. из Р., преминулог ... године. Отац тужилаца је за живота закључио са туженим и оверио код службеника за оверу првостепеног суда уговор под Ов бр.346/93 дана 13.10.1993. године. Тим уговором је своју непокретну имовину која се састоји од 15/18 дела права својине стамбене зграде и права коришћења кат.парцела бр... и бр..., уписаних у ЗКУЛ ... КО Р., и 1/2 дела кат. парцеле ..., уписане у ЗКУЛ ..., КО П., те покретну имовину која се састоји од индивидуално означених ствари, пренео на туженог даном закључења и овером уговора. Уговор је означен као уговор о доживотном издржавању а у складу са тим су и уговорне стране означене као давалац и прималац издржавања, што је определило и садржину обавезе туженог као даваоца издржавања. Он се уговором обавезао да као накнаду за пренета имовинска права оцу тужилаца пружа доживотно издржавање у кући, која је предмет уговора, и у оквиру њихове заједнице живота која се већ остварује. Уговором је предвиђено да ће у заједници живота уговарача прималац издржавања обезбедити све своје животне потребе и да ће до његове смрти о томе у потпуности водити бригу тужени као давалац издржавања. Одређена је и појединачна садржина радњи извршења обавезе давања издржавања која се састоји од обезбеђења личне и хигијене просторија у којима борави прималац издржавања, обезбеђења комплетне болесничке неге и лекарске помоћи у случају болести, набавке лекова и двореза и неге у болести, као и пристојног сахрањивања у складу са месним обичајима. Уговором је утврђено да давалац издржавања о примаоцу издржавања већ брине на уговорени начин од јуна 1993. године, од када са супругом живи у његовој кући, која је предмет уговора.

У време заснивања заједнице живота са туженим и његовом супругом, те закључења оспореног уговора између њих, отац тужилаца је био болестан од

малигног тумора горњег дела ждрела са метастазама у пределу врата. Са том дијагнозом њему је отворен здравствени картон фебруара 1993. године у Дому здравља у Р. а у Институту у С.К. и Клиници за ОРЛ у Н.С. се лечио хемиотерапијом и терапијом зрачења до краја септембра те године. У терапији бола је од марта до децембра те године користио лек „Тродон“ у ампулама а 12.10.1993. године му је први пут прописан и лек „Валорон“.

Закључени уговор између оца тужилаца и туженог је предмет више тужбених захтева у овој парници ради утврђења његове ништавости и поништаја, односно раскида, као и за успостављање ранијег земљишно књижног стања, те редукцију поклона учињеног оспореним уговором због повреде нужног наследног дела тужилаца, постављених у евентуалном односу. Спроведен је обиман доказни поступак ради оцене оспорене пуноважности и правне природе закључених уговора, те основаности истакнутих захтева тужилаца.

У поступку је утврђено да су од заснивања заједнице живота у кући оца тужилаца тужени и његова супруга бринули о његовој егзистенцији, исхрани и одржавању хигијене, као и целокупног домаћинства уз свакодневну бригу о његовим потребама у погледу лечења и медицинског и осталог збрињавања у болести све до његове смрти. Сахранили су га у складу са обичајима. По закључењу уговора тужени је на основу уговора на своје име уписао непокретну имовину која му је пренета уговором. Отац тужилаца је у ранијем периоду живео и радио у И. али није стекао пензију или трајне приходе, па су средства за његово издржавање обезбеђена у заједници са туженим и његовом супругом (између осталог продајом аутомобила који је предмет уговора и зарадом из радног односа туженог). Тужилац Д.П. који борави и ради у И. није био у могућности да се непосредно и свакодневно стара о оцу, што није учинио ни тужилац Ј.П., иначе са пребивалиштем у Р. Како о оцу тужилаца није могла да се брине ни његова сестра (саслушана као сведок) он се у потпуности и добровољно приклонио бризи и пажњи туженог и његове супруге, о чему су у поступку посведочили сведоци.

Оценом укупних резултата вештачења извршених од стране стручњака неурологије, психијатрије, фармакологије и токсикологије Медицинских факултета у Новом Саду и Београду, утврђено је да лекови које је отац тужилаца узимао ради ублажавања болова, прво „Тродон“, а у каснијој фази и „Валорон“, у прописаним дозама, нису имали битног деловања на психу нити су довели до таквих поремећаја психе који би утицали на смањење његове способности за расуђивање. Код оца тужилаца ни у медицинским документацијама, а ни у понашању, према исказима сведока, није било фактичког, а нарочито не медицински констатованог испољавања поремећаја свести и моћи расуђивања, посебно у време закључења оспореног уговора. Према коначном резултату вештачења свих стручњака у спроведеном судском поступку утврђено је да је у време закључења оспореног уговора отац тужилаца имао очувану способност за расуђивање и схватање значаја својих правних радњи и њихових последица. Његова воља је била да у заједници живота са туженим и његовом супругом обезбеди себи бригу и негу у болести и достојанствен живот до смрти, као и пристојно сахрањивање у складу са обичајима, што није могао да обезбеди преко својих најближих сродника, пре свега тужилаца као синова. Тужени је са супругом живео у заједници са оцем тужилаца у његовој кући и пре закључења

уговора и извршавао у потпуности садржину обавезе доживотног издржавања оца тужилаца, која је касније преточена у уговорну обавезу по уговору закљученом и овереном 13.10.1993. године, те је до краја живота исту обавезу извршавао. На основу овлашћења из уговора о преносу непокретне имовине тужени је на своје име уписао право својине стамбене зграде и право коришћења земљишта. Према свом знању и општем образовању, као и доступној медицинској документацији, тужени а ни његова супруга као лаици нису могли ни знати, нити предвидети ток болести од које је боловао отац тужилаца као прималац издржавања. Посебно нису могли знати ни предвидети време наступања његове смрти у односу на тренутак закључења уговора. Такав закључак нижестепених судова изведен на основу спроведеног доказног поступка и оцене доказа од стране првостепеног суда, посебно мишљења судских вештака медицинске струке, представља поуздану чињеничну основу на којој базирају побијане нижестепене пресуде.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су оценили да су неосновани захтеви тужилаца усмерени на утврђење ништавости односно поништај или раскид оспореног уговора закљученог као уговор о доживотном издржавању, као и на редукцију располагања тим уговором због повреде нужног наследног дела тужиоца.

При таквом одлучивању правилно су закључили да се ради о тзв. неправом уговору о доживотном издржавању у којем је имовина примаоца издржавања, овде оца тужилаца, моментом закључења уговора још за његовог живота пренета на туженог као даваоца издржавања, у накнаду за већ пружено и уговорено доживотно издржавање и будуће издржавање до његове смрти. Закључивањем да уговор не одступа од важећих принудних прописа и правила морала и да је између уговорача у потпуности извршен, нижестепени судови су одбили све тужбене захтеве постављене у парници.

Неосновани су разлози и наводи ревизије тужилаца о погрешној примени материјалног права.

Своје закључивање и одлуку о захтевима нижестепени судови су у побијаним пресудама образложили довољним и непротивречним разлозима. То је посебно учинио другостепени суд оценом битних жалбених навода и разлозима о којима води рачуна по службеној дужности.

Овакво закључивање и одлука судова засновани су на правилном тумачењу правне природе уговора и правилној примени материјалног права при пресуђењу. По својој садржини и правној природи уговор који су закључили и судски оверили отац тужилаца и тужени под називом уговор о доживотном издржавању је двострано теретан неименовани уговор облигационог права, са мешовитим елементима других уговора. Он садржи обавезу туженог да живи у заједници са оцем тужилаца и доживотно га издржава и обезбеђује му животне потребе, посебно у болести, а после смрти га сахрани, као и обавезу оца тужилаца у својству примаоца издржавања да му у накнаду за већ извршено и уговорено издржавање пренесе право својине односно коришћења своје непокретности одмах по закључењу уговора. То није уговор наследног права, па за њега не важи услов пуноважности и правног дејства у погледу садржине и форме уговора о

доживотном издржавању из одредаба члана 117. и 118. Закона о наслеђивању („Сл. гласник СРС“, бр.52/74, 1/80 и 25/82), као меродавног прописа на чију примену упућује одредба члана 237. став 2. сада важећег Закона о наслеђивању („Сл. лист РС“, број 46/95 са изменама и допунама). Ипак, иако се пренос стварних права на непокретности врши за живота примаоца издржавања, у погледу садржине и трајања обавезе даваоца издржавања (овде туженог) уговор странака има карактер алеаторности и елементе уговора о доживотном издржавању.

Као двострано обавезан и теретан уговор облигационог права, мешовите природе, којим се врши промет стварних права на непокретности оспорени уговор закључен је и оверен у складу са одредбом члана 4. став 2. тада важећег Закона о промету непокретности („Сл. гласник СРС“, број 43/81...40/89, и „Сл. гласник РС“, број 53/93, 67/93, 48/94). Тај уговор је закључен сагласношћу слободно изражених воља уговорача и има допуштен основ њиховог међусобног обавезивања, у складу са одредбама члана 10, 26. и 51. Закона о облигационим односима (ЗОО). Отац тужилаца као прималац издржавања и преносилац имовине као накнаде за извршено и уговорено доживотно издржавање био је очуване способности за расуђивање и свестан садржине и дејства уговора, који је својом вољом и у свом интересу у складу са животним потребама и сврхом уговора закључио. Зато не постоје разлози за његову ништавост у смислу члана 103. у вези чл. 49, 51. став 2. и 52. или 141. став 1. наведеног закона. Због потпуно слободно изражене воље уговорача, пре свега, оца странака као примаоца издржавања, без икаквих мана воље у погледу узајамно преузетих права и обавеза и онога што се за њих добија, нису испуњени услови ни за рушљивост и поништај оспореног уговора у смислу члана 111. у вези чл.60, 61. и 65. или 139. став 1. истог закона.

Уговор нема ни видљиве а ни прикривене елементе уговора о поклону, већ је супротно закључивању тужилаца као ревидената, извршен као теретан у потпуности. Због тога се у оцени његове пуноважности не поставља ни питање битне заблуде о побуди у смислу члана 53. став 3. или 62. ЗОО, као ни постојања непуноважног уговора о поклону или уговора о поклону којим би био евентуално окрњен нужни наследни део тужилаца. Тужени је у потпуности извршио своју обавезу из теретног уговора који је предмет захтева, што није доведено у сумњу наводима ревизије тужилаца. Тужиоци који нису, без обзира на разлоге, извршавали своју законску и моралну обавезу издржавања, помагања и животног збрињавања оца у болести до његове смрти, нису доказали постојање основа за побијање пуноважности и даљи правни опстанак уговора којим је садржински исту обавезу доживотног издржавања као уговарач извршило треће лице – овде тужени.

Остали наводи ревизије тужилаца односе се посредно или непосредно на оспоравање правилности утврђеног чињеничног стања, што није дозвољен ревизијски разлог, па нису посебно и детаљно размотрени. Сва спорна питања везана за чињенично стање и доказни поступак могла су бити истицана до закључења главне расправе у првостепеном поступку, а изузетно у жалби, те имати значаја до правноснажности пресуде јер се ревизија не може изјављивати због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је на основу члана 393. ЗПП, одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа-судија
Љубица Милутиновић,с.р.**